

Notes i ressenyes bibliogràfiques

Diversos autors

Història Medieval

Carles Cartaña Mantilla, *Catalunya. 50 castells medievals*, Cossetània edicions. Valls, 2023, 141 p.

Llibre de la Col·lecció Khroma (número 26), on es proposa un recorregut per cinquanta castells de les terres catalanes, abans trobem una introducció que ens endinsa en la seva creació, la funcionalitat que tenien etc; a Catalunya n'hi ha de censats més de dos mil, en aquest cas els escollits per l'autor tenen la seva fitxa catalogàfica: comarca, municipi, altitud, data de construcció, com arribar-hi, la història, la descripció de tal com ha arribat fins els nostres dies, elements artístics destacables, alguna anècdota, sí són visitables etc. En el cas de la Conca de Barberà l'escollit ha estat el castell de Biure de Gaià, dins del terme de les Piles, edificació documentada el 1041, després passar a l'orde de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem, actualment és de propietat privada i està molt modificat. Al final trobem un glosari de termes i un altre amb les fonts bibliogràfiques més destacades.

R. R.

Josep M. Casas, *Un viatge pels calls de Catalunya. Guia històrica i cultural*, Edicions de 1984. Barcelona, 2023, 382 p.

Llibre redactat en forma de diari i de manera amena, on descriu tot el que es visita i succeix durant els itineraris previstos per aquell dia. S'estructura en cinc jornades, centrades en les visites dels calls més importants de Catalunya. S'explica la seva organització, la població o cens de jueus, la història, la desaparició, els edificis conservats, les restauracions, les excavacions i peces trobades més destacades etc. En el cas de la Conca de Barberà, el segon dia visita els calls de Santa Coloma de Queralt i Conesa i el quart dia l'Espluga de Francolí, Sarral i Montblanc, els més importants de la Conca

R. R.

Història Contemporània

Alexandre Rebollo-Albert Carreras, *Montblanc desaparegut*. Editorial Efadós, El Papiol, 2023, 184 p.

Volum de la col·lecció «Catalunya Despareguda», on es fa un ampli reportatge gràfic de diversos aspectes de la vila, que han desaparegut o han sofert canvis i transformacions. Les imatges es conserven en diferents arxius catalans, sent moltes d'elles realitzades per dos fotògrafs montblanquins: Vicenç Baldrich i Antoni Moix. Es distribueix en tres amplis apartats que seqüencien l'evolució de la població: El nucli antic, la muralla i les torres, el mercadal, les fonts, festes laiques i religioses, il·lustres visitants, esdeveniments, carrers, comerços, edificacions civils i religioses destacades, béns artístics etc; Més enllà del clos murat, els convents, l'hospital de Santa Magdalena, molins, carreteres, ferrocarril, el Casal montblanquí etc; El terme de Montblanc amb les pedanies de la Guàrdia dels Prats, Lilla, Prenafeta i els agregats de la Barceloneta, Rojals, el Pinetell, els Cogullons i la Bartra, fonts, ermites etc. R. R.

Alexandre Rebollo-Damià Amorós, *Poblet desaparegut*, editorial Efadós, El Papiol, 2023, 184 p.

Llibre de la mateixa col·lecció, on es fa un ampli reportatge fotogràfic del cenobi cistercenc de després de la guerra civil, on es reflecteix la situació lamentable en que restaren les estances i el procés de recuperació i restauració. Distribuit en tres amplis apartats mitjançant les fotografies es documenten els aspectes de la vida monàstica, l'art, la societat, etc; -Fortalesa religiosa, on es fa un viatge per tot el recinte i es documenten les portes accés, Porta de Prades, Porta Daurada, Porta Reial, panoràmiques del cenobi des de diverses perspectives, les torres, la façana barroca, la gran plaça, construccions desaparegudes, com la capella de la Mare de Déu del Xiprer, l'antic palau de l'abat, el panteó reial, el retorn de les despulles reials, el nou palau abacial, la capella de Sant Jordi; Símbol i ensenya d'un país, els diversos espais monacals de la comunitat, el palau reial; Més enllà de les muralles, gran senyor feudal,

articulat i administrat per granjes com, Castellfollit, Milmanda i Riudabella i també masos, l'erecció de l'ermita de la Marededéu dels Torrents etc.

R. R.

Gabriel Serra Cendrós (coord.), *El Trienni Liberal a la Conca de Barberà*. Montblanc, Tarragona, Consell Comarcal de la Conca de Barberà i Servei de Publicacions de la URV, 2023. 113 p.

Publicació coeditada pel Consell Comarcal i la Universitat Rovira i Virgili que recull el contingut de les conferències que es van organitzar a Montblanc l'estiu de 2021 amb motiu dels 200 anys del Trienni Liberal (1820-1823). El llibre recull i amplia les dissertacions orals de Ramon Arnabat, de presentació general del Trienni; Damià Amorós sobre el Trienni a la Baixa Segarra; Valentí Gual, sobre la demografia en aquest període; Gabriel Serra, sobre l'impacte polític i econòmic i finalment fra Octavi Vilà sobre el paper que va tenir el monestir de Poblet. Els treballs que conformen el llibre centren la seva atenció en aquest període tan poc estudiat a la comarca com és el Trienni Liberal. A la Conca es succeir uns fets de gran transcendència que van marcar profundament l'esdevenidor d'aquest territori: desamortització monàstica i de les comandes religioses, fets bèl·lics, canvis administratius, tala descontrolada del bosc de Poblet, conflictes entre pobles, etc. Aquesta publicació, que forma part de la col·lecció Recerca de la URV, pot descarregar-se de franc des del web del Servei de Publicacions d'aquesta institució.

Redacció

Josep M. Grau Pujol, «La premsa tarragonina del segle XIX davant el curanderisme», *Gimbernat* (Barcelona), 80 (2023), p. 181-194.

Anàlisi de notícies sobre l'actuació dels curandres que s'oferien per sanar malalties a canvi de diners, a través de mètodes poc convencionals, com beuratges, untures acompanyades de rituals màgics (mort de gallines i conills negres). Les dones eren reclamades sovint en la pràctica d'avortaments clandestins. La seva presència també la trobem en fires i mercats, especialment membres de l'ètnia gitana.

M. G.

Història de l'Art

Carles Dorico Alujas. Presència de l'escultor borgonyó Francisco de Vogé i del seu fill a Olot: Retaules de Sant Josep (1727) i de les Ànimes (1770), *Annals del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca*, (Olot), núm 29, (2018), p. 141-170.

Estudi sobre la vida i trajectòria artística de l'escultor Francisco de Vogé (I) i del seu fill Francisco de Vogé (II), centrat en la vila d'Olot, però també es documenten les obres realitzades en d'altres poblacions. En el cas del pare s'instal·là a Tarragona, on forma família i realitza el retaule de Sant Miquel, de l'església Sant Jaume de Bràfim; el seu fill portà a terme l'acabament del retaule major de l'església parroquial de Santa Maria de Montblanc, el qual fou iniciat per Antoni Costa, però realitzà majoritàriament Francisco de Vogé, que l'enllestí el 1776. Durant la darrera guerra civil fou destruït, si bé es conserven imatges. L'escultor comprà una casa a Montblanc el 1777, on morí poc després (1779).

R. R.

Francesc Agustí Vivas, *Joseph Bernard Flaugier (1757- 1813). Vida i obra*, Tesi doctoral. Departament Història de l'Art. Universitat de Girona, 2022, 1.010 p.

Estudi sobre la vida i obra d'aquest pintor d'origen francès, establert a Catalunya, on desenvolupà el seu art fins a la seva mort. Nat a Martigues el 1757, finà a Barcelona el 1813. Es formà acadèmicament a l'Escola de Llotja. En un primer moment es traslladà a les terres meridionals, on efectuà diverses obres, en el cas de la Conca de Barberà, unes pintures per a la casa de la família de notaris Alba de Montblanc, amb temes de la Iliada i actualment, conservades al Museu Nacional d'Art de Catalunya, les pintures murals de l'absis de la capella de sant Crist de l'església de Sant Miquel, actualment molt malmeses, i al Monestir de Poblet, on feu dues grans pintures que decoraven la Sagristia Nova de l'església monacal, que foren destruïdes durant la passada guerra. Per primera vegada es proposa un catàleg raonat de la seva obra.

R. R.

Núria Medrano Torres, *Cors i orfeons a la Conca de Barberà (ca. 1860-1978)*, Valls, 2023, 236 p.

Llibre de la col·lecció El Tinter (núm.175), que forma part de la tesi doctoral que l'autora va presentar a la UAB el 2009, en aquest aocasió se centra en documentar les agrupacions corals de diverses poblacions de la primera meitat XIX fins a mitjans del segle XX a la comarca. En un primer capítol es documenten les entitats entre 1850-1936: Aspectes generals, amb les poblacions de Montblanc, l'Espluga de Francolí, Montbrió de la Marca, Sarral, Solivella, Vimbodí i altres localitats com Pira, Rocafort, Blancafort i Vilaverd. En el segon capítol trobem a les Agrupacions corals posteriors a la Guerra Civil: Aspectes generals, amb les viles i pobles de Montblanc, l'Espluga, Sarral, Solivella, Vimbodí, Barberà, Blancafort, Rocafort, Vilaverd. Al final s'inclouen les fonts documentals i un annex amb els components d'algunes agrupacions corals de de Montblanc, l'Espluga, Montbrió i Sarral.

R. R.

Arxivística i bibliografia

Josep M. Grau Pujol, «Eugeni Perea Simón i la seva recerca en l'àmbit de les Muntanyes de Prades i la Conca de Barberà», *Eugeni Perea Simón: escriptor, historiador, arxiver i poeta. Miscel·lània d'homenatge en ocasió del seu 70è aniversari*, Barcelona, 2023, p. 63-68.

Article en el volum que ha coordinat per Maria Eugènia Perea Virgili, on s'apleguen més d'una trentena d'aportacions sobre la vida i obra del seu pare homònim (Riudoms,1953), amb motiu de celebrar els setanta anys. En el nostre cas es recullen i comenten els llibres i articles realitzats en sobre la Conca i massís pradenc, tant en la vessant històrica, com literària i onomàstica. L'Eugeni ha col·laborat periòdicament a la revista *Aplec de Treballs* i a les *Jornades sobre el Bosc de Poblet i les Muntanyes de Prades*, també ha estat conferenciant en múltiples ocasions a la Conca. És un encert reconèixer la dedicació a una persona del seu tarannà i saviesa.

M. G.

Josep Maria Porta i Balanyà, *Inventari dels registres i protocols del districte notarial de Montblanc*. Montblanc: Consell Comarcal de la Conca de Barberà, 2023. 514 p.

Obra editada pel Consell Comarcal en col·laboració amb el Departament de Cultura de la Generalitat, amb motiu dels 40 anys de la creació de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà. La URV, a través del Servei de Publicacions, s'ha fet càrrec de la seva publicació digital, que es pot descarregar gratuïtament des de l'enllaç <http://llibres.urv.cat/index.php/purv/catalog/book/528>

El seu autor, historiador i arxiver, fins la jubilació, va ser el director de l'Arxiu Comarcal. El cos central del llibre el formen les fitxes descriptives de les unitats documentals que s'han conservat del fons notarial del districte montblanquí. És a dir, de les notaries públiques i comunes de Montblanc, l'Espluga de Francolí, Sarral i de Santa Coloma de Queralt. Val a dir que els documents de la vila comtal colomina són uns dels més antics de Catalunya, ja que s'inicien el 1240. Per contra, els de Montblanc no ho fan fins 1511, Sarral 1672 i l'Espluga de Francolí fins 1754. En conjunt, Porta ha inventariat gairebé tres mil volums i gairebé 300 quaderns o lligalls. Com és preceptiu l'edició inclou un índex cronològic i un d'alfabètic de tots els notaris. En ambdós, a més dels anys d'exercici de cada fedatari, també s'indica la localitat de la seva actuació. A més el volum s'inicia i es complementa amb una acurada, extensa i innovadora introducció que analitza les característiques físiques, documentals i el sistema d'organització dels fons notariais inventariats. Inclou una aproximació a la història dels productors de cadascuna de les quatre localitats amb notaries, així com l'evolució del districte notarial montblanquí. Porta també descriu la història arxivística dels fons analitzats, amb un especial deteniment dels avatars i els trasllats que sofriren durant el període republicà i els primers anys del franquisme. A l'interior hi ha una vintena d'imatges en color sobre els fons notariais, la seu actual de l'Arxiu Comarcal, antigues ubicacions de notaris montblanquins i elements d'interès relacionats amb el món notarial com un

antic i curiós escriptori portàtil notarial que es troba al Museu Comarcal de la Conca. Es tracta d'una publicació imprescindible per conèixer en profunditat el fons notarial del districte de Montblanc. Però que aconsegueix ultrapassar el que havia de ser un llibre de consulta, per esdevenir un llibre de referència obligada per a historiadors i arxivers interessats en el món notarial català.

Gabriel Serra Cendrós

Joan M. Quijada Bosch i altres, *Mn. Joan Grifoll Guasch (1933-2003)*, Tarragona, 2020, 158 p.

Biografia i obra d'aquest prevere compositor que malgrat no exercir el seu munisteri sacerdotal a la nostra comarca, es relacionà amb Mn. Ramon Muntanyola, músicà goigs de parròquies de la Conca de Barberà (Pira) i les Muntanyes de Prades (la capital històrica). En el llibre s'esmenten excursions al Monestir de Poblet, relacions amb el Tallat i amb la impremta Requesens, de Montblanc.

G. P.

Joan M. Quijada Bosch, Joan Maria. «Els arxius parroquials de la Baixa Segarra a la Guerra Civil: el salvament de l'arxiu de sant Magí de Rocamora», *Quaderns Barri de Sant Magí*, (Cervera), 32, (2022), p. 77-97. Associació Amics de Sant Magí.

Article sobre la destrucció i salvaguarda dels arxius parroquials a la Baixa Segarra durant la Guerra Civil Espanyola. Presenta el cas de l'arxiu parroquial de sant Magí de Rocamora, que fou recollit el juliol de 1936 pel comitè d'Igualada i que un cop acabada la guerra, en lloc de retornar a la parròquia, fou traslladat a l'Arxiu Diocesà de Barcelona. Finalment, l'any 2015 la documentació d'aquest arxiu fou recuperada i dipositada a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Essent un cas excepcional, perquè rarament s'aplica el principi de procedència per aquella documentació que es troben en centres que no els hi corresponen.

R.

Literatura

Antoni Carreras Casanovas, *Roc ponent*, Almeria, 2022, 391 p. Editorial Circulo Rojo.

Novel·la basada en personatges històrics del comtat de Barcelona, dels segles XI i XII. Catalunya estava immersa en la lluita entre cristians i musulmans; Carreras desvetlla uns fets ocorreguts entre Ponç de Cervera i Almodis, que visqueren el seu amor, en contra de les prohibicions de la casa comtal. És un text brillant que es llegeix amb facilitat i engresca a cada pàgina que vas tombant. Carreras aprofita el text d'aquella aventura amorosa per anar descrivint els paisatges que suposadament, a l'edat mitjana servien aixopluc als protagonistes.

V. M.

Antoni Carreras Casanovas, *Albert Einstein. L'enigmàtica fotografia*, Editorial Circulo Rojo, Almeria, 2023, 261 p.

Albert Einstein el 1923 viatja a Barcelona per impartir unes conferències convidat per la Mancomunitat de Catalunya. Per voluntat de Puig i Cadafalch se li va ensenyar dos monuments importants: Poblet i el conjunt romànic de Terrassa. En el viatge al monestir cirtercenc, Einstein i els seus acompanyants passaren per l'Espluga de Francolí i dinaren a la Gran Fonda Ibèrica, del carrer de la Font. En arribar-hi o després de dinar, el científic es feu retratar amb un grup d'infants espluguins. En la novel·la hi descobrim aspectes desconeguts de la vida del científic. Els detalls dels viatges i els noms dels acompanyants, en el viatge de Barcelona a Poblet i els nens que apareixen a la fotografia. La ficció li permet a l'autor descabdellar uns fets històrics amanits amb una excel·lent prosa.

V. M.

Teresa Duch Dolcet, *La Baltasana: la muntanya em parlava*, Barcelona, 2022, 70 p.

L'autora és nascuda a Vimbodí el 1956. Als nou anys la seva mare li regala el llibre *Faristol*, d'Artur Martorell, il·lustrat per Pilarín Bayés i es comença a interessar per la llengua

catalana. El 1984 es trasllada a Tarragona on descobreix la seva vocació literària amb la lectura de *Confieso que he vivido*, una de les memòries de Pablo Neruda. El 2005, s'inscriu a l'Escola de Lletres de Tarragona i s'adona que per escriure la inspiració és imprescindible, conèixer les tècniques literàries n'és un complement necessari. Escriu només en català. El 2012 enceta el blog Salsa-ficció, on hi publica quinzenalment. Entre 2010-2017 guanya alguns concursos literaris, com el de *Relats de dones de Tarragona* i el *Premi Maig de Vila-real*. El 2022 publica *Baltasana*, una història a mig camí entre la ficció i la literatura fantàstica. La novel·la està il·lustrada per la seva mare Teresa Dolcet. La protagonista se'ns presenta amb una extraordinària capacitat de percepció, tot i la discapacitat visual que té. L'acció es desenvolupa pels boscos propers del seu poble natal i els paratges a redós de la Baltasana. Descobreix la muntanya, el seu silenci i el seu brogit de les capçades dels arbres mogudes pels vents. Al llarg del relat i amb setanta pàgines, més 90 en un plec interior, Teresa Duch fa un recorregut amb descripcions literàries per la vessant nord de les muntanyes de Prades, que enganxa al lector. El plec interior que hem citat, és un exercici magnífic, on s'hi descobreixen topònims, secrets, virtuts dels arbres i les plantes que acompanyen la protagonista en les seves caminades.

V. M.

Eloi Robuster Roses, *Sascha*, Barcelona, 2022 (reedició de 1946), Bàratre Edicions.

Segons la família, l'autor havia nascut a l'Espluga de Francolí a començament del segle XX, va publicar una novel·la de viatges, titulada *Sascha*, el 1946, prologada per Josep Pla, amb qui s'havien conegut a Berlín, durant la República de Weimar. La novel·la és de qualitat i es llegeix bé, malgrat els gairebé vuitanta anys de la seva primera edició. El pròleg de Josep Pla en fa una descripció de l'autor: «Llavors Robusté era un xicot pobre, intel·ligent, amb uns ulls negres, brillants, apassionats (sobre una pell més aviat pàl·lida i lleugerament terrosa), oberts als més complexos problemes de l'existència»

El text manté la vivor, sobre un espluguí novel·lista, recentment descobert. En la introducció Robuster explica les circumstàncies que l'empenyeren a escriure el text. Confessa que li arribaren a les mans uns documents i que en llegir-los s'engrescà i decidir publicar-los. Pel que sabem existeixen altres originals no publicats.

V. M.

Enriqueta Moix Maré, *L'apotecari*, Lleida, 2023, 334 p.

L'escriptora Montblanquina (1961) amb les seves obres de prosa i poesia ha obtingut una trentena de premis literaris des de 2006. Ha participat en obres col·lectives i ha publicat cinc novel·les. A la portada observem unes fulles de *Tradescàntia erecta*, amb les que Pagès Editors de Lleida dona al volum un toc d'autenticitat. A la dedicatòria l'Enriqueta fa constar els noms de la seva família i afegeix: «I a tots els meus avantpassats que van ser apotecaris a l'Espluga de Francolí». Es tracta d'una obra de ficció que es desenvolupa entre el 26 de març de 1681, dia en que nasqué el seu protagonista, Ramon Pàmies fins el 20 de gener de 1745, data del seu traspàs. Els 57 capítols van transcorrent entre la vida privada de l'apotecari i els esdeveniments del país, com pr exemple la pèrdua de les llibertats a mans del monarca borbònic el 1714. L'autora ha fet un excel·lent treball de documentació per escriure aquest text, amb passatges de veritable literatura poètica, com a ella fa habitualment. Descripcions detallades i d'altres que la comprensió lectora ens fa entendre de manera natural. És la vida d'una persona senzilla que es veu arrossegada pels avatars on no hi juga. Però és al mig i cal ballar el ball que toquen. Amb un bon exemple del domini del llenguatge, ens trobem amb un llibre que no podem deixar, perquè si bé els esdeveniments històrics son prou coneguts, en les seves pàgines però ben detallats en les seves pàgines.

V. M.

Josep M. Poblet Guarro, *De Barcelona a l'Havana... passant per Darnius*, edició i introducció a cura de Jaume Ferrer i Puig, Adesiara, Martorell, 2022, 310 p.

Aquells qui, a la dècada del 1980, ens vam iniciar en la cultura catalana, partíem d'un seguit de hàndicaps que ingènuament pensàvem que el temps ens faria superar. Un d'aquests consistia en l'escàs coneixement i reconeixement de la cultura i la literatura de l'exili. En aquest estrany cànon de la literatura catalana elaborat paral·lelament a la creació de càtedres universitàries i manuals escolars, sembla que l'exili, majoritàriament compost per l'aristocràcia cultural del país en ple segle d'or de les lletres, era obertament bandejat. Semblava com si no hi hagués prou espai per a tants escriptors, precisament en un moment en què un nou ordre autonomista maldava per col·locar les seves capelletes/escuderies en les millors posicions de la graella de sortida. De la mateixa manera que l'*establishment* va prioritzar una cultura més o menys controlada i controlable, el que havia quedat de l'exili i que no gaudia de prou connexions personals i/o polítiques havia quedat en inferioritat de condicions. Amb el nou segle i la progressiva decadència del Règim del 78/autonomisme i l'interès per la memòria històrica, va comportar un afortunat interès per l'arqueologia cultural. El redescobriment de l'exili, sovint en base a iniciatives particulars o ambiciosos projectes de l'estil Memorial Democràtic o el Museu de l'Exili, implicava indagar en un passat ignorat a còpia de negligència o mala fe. És així com alguns investigadors, amb competència, voluntat i un «sabataiespardenyisme» propi d'una autonomia sense política ni ambició cultural, ens han permès redescobrir personatges i intel·lectuals de gran interès, absents d'uns llibres de text ja pràcticament extingits en aquesta era de banalització educativa, com ara Artur Bladé, Domènec Guansé o com l'autor del conjunt d'articles recollits en el llibre de què parlarem, Josep Maria Poble.

Jaume Ferrer ja fa temps que ha centrat la seva atenció en el montblanquí Josep Maria Poble (Montblanc, 1897-Barcelona, 1980), al qual ja li va dedicar un llibre anterior sobre la seva trajectòria periodística (*Josep Maria Poble: periodisme i acció. Un intel·lectual catalanista en el Montblanc d'entreguerres*

(1914-1936), Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2018). Amb la publicació d'aquests textos, amb una excel·lent i il·lustrativa introducció i tasca crítica, ens presenta els seus textos sobre el primer moment de l'exili. L'exili és un dels moments més determinants de la nostra identitat col·lectiva, un dels més definitoris que confereixen un cert caràcter nacional. És potser per això que els relats sobre aquest gran trauma col·lectiu resultin imprescindibles. I convé que, com tota cultura normal, siguin publicats regularment i disposar de bones edicions crítiques, que és una de les tasques que està mirant de fer l'editorial Adesiara. Podríem parlar de textos que cal tenir sempre presents com ara *Un exiliat de tercera. A París durant la Segona Guerra Mundial*, de Carles Fontserè, o *Quan érem refugiats*, de Teresa Pàmies (i per mandra, no faig un llarg llistat amb tants o més bons com els esmentats). Llibres com aquests caldria que fossin llegits per noves fornades de lectors; i en un país normal, desacomplexat i sense una elit neoliberal-progressista remenant les cireres, haurien d'alimentar les lectures obligatòries d'un batxillerat de tres cursos i sense infantilismes. I, entre aquestes narracions, caldria acudir a la que acaba de publicar Adesiara en una bona edició crítica a càrrec de Ferrer sobre un conjunt de textos publicats i aplegats per Josep M. Poblet. Com explica Ferrer, Poblet relata amb un peculiar sentit de la ironia (i podríem afegir els ingredients del seny, la mesura i la continuïtat per assolir les màximes que caracteritzen el caràcter català, en opinió de Ferrater Mora), les vicissituds del seu exili, des de la seva sortida de Barcelona el gener de 1939 fins a la seva arribada a Cuba, la tardor del mateix any. Entremig, les històries de la fugida, el tracte hostil de les autoritats franceses, la fortuna, en el seu cas, d'evitar els camps de concentració, la clandestinitat a diversos espais de la geografia francesa, la coincidència de milers de catalans a la desesperada recerca d'un vaixell que els embarqués a Amèrica (acompanyat de molts altres europeus que volien fugir abans no esclatés la Segona Guerra Mundial) i una singladura erràtica que els portarà, des de Bordeus, a diverses illes del Carib, colònies franceses, espais depauperats

tropicals, sovint rateres de les quals resulta difícil d'escapar, al més pur estil *Le salaire de la peur*, aquella gran pel·lícula de H. G. Clouzot, amb Yves Montand de protagonista, i que va tenir refugiats catalans i valencians entre els seus extres. I, tot plegat, fins arribar a una Cuba, que també acaba essent una mena de cul-de-sac.

Poblet es percep l'escriptor foguejat en el periodisme, amb una prosa sòlida, dinàmica, que projecta el país normal a què aspirava la generació de Ferran Soldevila, tot i que sovint trobem un punt d'afectació i exhibicionisme retòric. Poblet és una de les grans veus oblidades, i malgrat que tampoc pot considerar-se un dels seus puntals, mereix ser reeditat i entrar mínimament en el cànon periodístic juntament amb tants altres autors injustament oblidats. Les cròniques-un total de disset, algunes de les quals publicades coetàniament en les publicacions de l'exili-, especialment a partir del moment en què aconsegueix pujar al primer vaixell a Bordeus, en direcció a ponent, es delecta en l'exotisme, amb un punt que avui faria enfurismar qualsevol lector contemporani hipersensibilitzat per una intoxicació *woke* que malauradament ha penetrat, com a bàrbar impenitents, en la literatura catalana. Descripcions sobre els cubans des de la mirada d'un català que ha abandonat el seu país i es debat entre un possible retorn i la possibilitat d'una vida als tròpics, representa un dels punts més representatius d'uns refugiats que van restar sovint paralyzats per aquest dilema. Espòiler: Poblet, tornarà. Ferrer fa una excel·lent introducció amb les seves vicissituds biogràfiques, personals i professionals, malvivint en la clandestinitat d'una cultura catalana a les catacumbes franquistes (i de les quals, encara no s'ha recuperat del tot). També són molt d'agrair el centenar llarg de notes erudites que dedica a identificar bona part de les personalitats que l'acompanyen en aquest itinerari, de la mateixa manera que ens fa alguns aclariments interessants.

Addendum: Un dels primers llibres que vaig llegir en català va ser un de Poblet, una biografia, potser una mica afectada de romanticisme i no massa ben executada sobre Josep Anselm Clavé. Malgrat alguns defectes importants, tenint en

compte les condicions del moment i la seva escassa formació historiogràfica, té un punt de meritori, en un sentit similar al que molts altres exiliats com ell, i retornats a un país que ja no era com el van deixar, no es van deixar vèncer pel desànim i van continuar treballant infatigablement, com Manuel Cruells, autor d'una excel·lent biografia de Salvador Seguí, i tants d'altres disposats a reconstruir el país amb el seu esforç.
Xavier Diez

Abreviatures dels autors de les ressenyes.

G. P. Josep M. Grau Pujol

R. R. Ramon Ribera Gassol

V. M. Josep M. Vallès Martí

R. Redacció